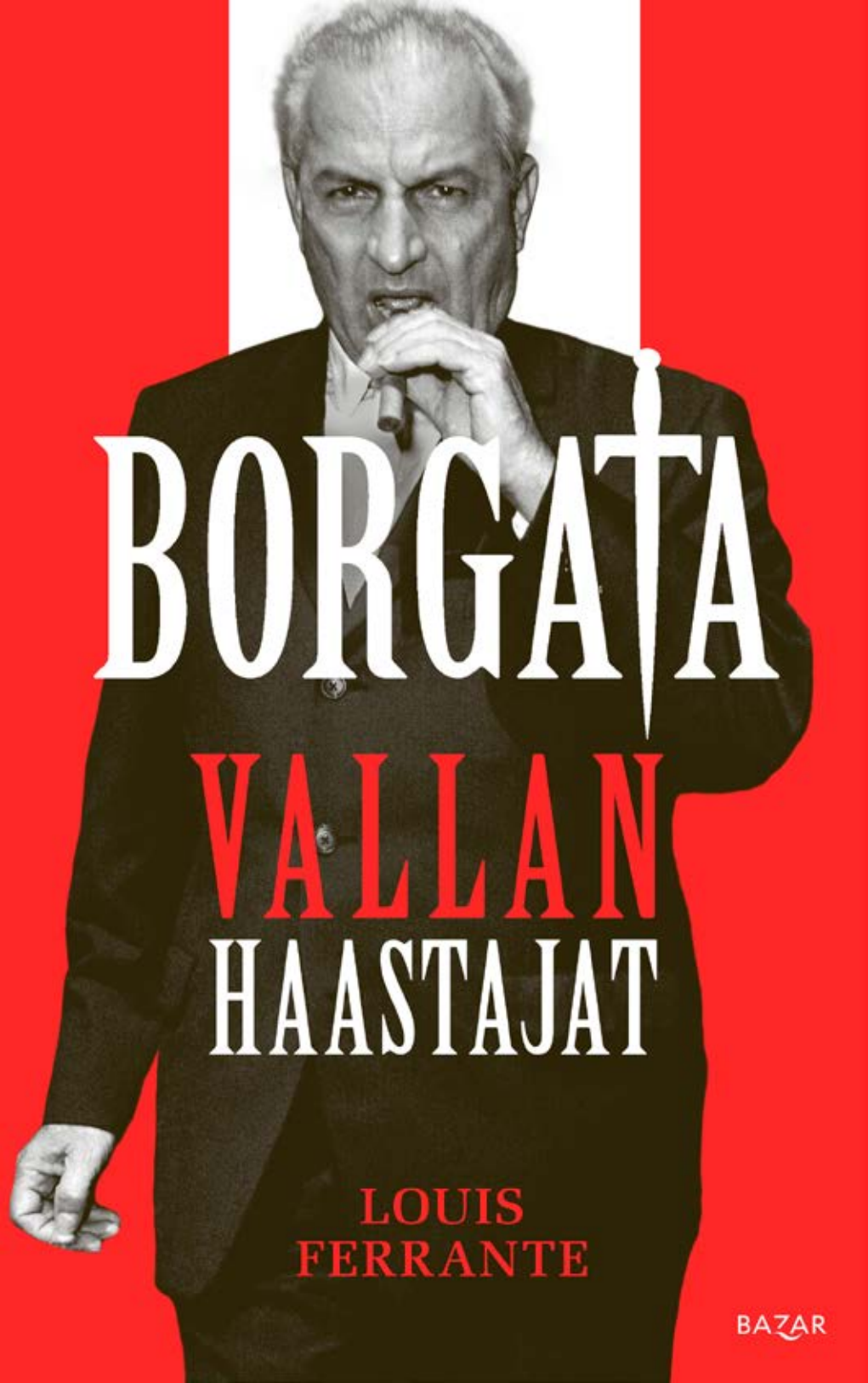

BORGATA

VALLAN
HAASTAJAT

**LOUIS
FERRANTE**

BAZAR

LOUIS FERRANTE

BORGATA
VALLAN
HAASTAJAT

Suomentanut Tero Valkonen

BAZAR

Ensimmäinen painos

Taiteen edistämiskeskus on tukenut tämän teoksen suomentamista.

Alkuteos: *Borgata: Clash of Titans*

Copyright © Louis Ferrante 2024

First published by Weidenfeld & Nicholson,

an imprint of the Orion Publishing Group, London

Suomenkielisen laitoksen © Bazar Kustannus ja Tero Valkonen 2025

Bazar Kustannus on osa Werner Söderström Osakeyhtiötä

Lönnrotinkatu 18 A, 00120 Helsinki

ISBN 978-952-403-816-4

Taitto Jukka Iivarinen / Taittopalvelu Vitale

Painettu EU:ssa

Tuoteturvallisuuteen liittyvät tiedustelut:

tuotevastuu@bazarkustannus.fi

Gabriellalle

SISÄLLYS

Esipuhe.....	9
--------------	---

ENSIMMÄINEN OSA

POLITIikka JA VALTA

1. LUKU	Isä ja pojat	19
2. LUKU	Pesueen pienin.....	27
3. LUKU	Veljekset vastaan veljeskunta	32
4. LUKU	Murhanhimoinen paranoidei skitsofreenikko.....	42
5. LUKU	Epätyypillisiä lähettiläitä	50
6. LUKU	Faustilaisia sopimuksia.....	59
7. LUKU	Pääjohtaja ja pomo.....	68
8. LUKU	Iso pikkumies	80
9. LUKU	Keski-Amerikan viidakot.....	88
10. LUKU	Strateginen liitto	98
11. LUKU	Petoksenlahti.....	108
12. LUKU	James Bond, kolme pelleä ja koomikko	119

TOINEN OSA

KAPINA

13. LUKU	Aikamoinen omaisuus.....	131
14. LUKU	Nukkuu kalojen kanssa	141
15. LUKU	Henkilöstä erehtyminen?	153
16. LUKU	Hänet pudotetaan	161

KOLMAS OSA

SALALIITTO JA SALAILU

17. LUKU	Paljon melua ohjuksista	173
18. LUKU	Juonittelun mestari	185
19. LUKU	Tarmokas mies Chicagosta.....	197
20. LUKU	Koko maailman kuulema isku	206
21. LUKU	Vaiennettu.....	230
22. LUKU	Perinpohjainen raportti	242
23. LUKU	Se ei johda mihinkään	262

NELJÄS OSA

SOTA

24. LUKU	Banana Split.....	281
25. LUKU	Martin Luther King mafiakuteissa	290
26. LUKU	Erillisyyden päivä	303
27. LUKU	Sehän työntää päätään silmukkaan.....	321

VIIDES OSA

TILINTEKOA

28. LUKU	Bobbyn ja Hoffan paluu.....	337
29. LUKU	Missä Hoffa on?.....	352
30. LUKU	Sopivia raatoja.....	369
Epilogi		391
Kiitokset.....		397
Viitteet.....		399
Kirjallisuus.....		463
Kuvatiedot		481
Hakemisto		485

ESIPUHE

Borgata-trilogian avausosassa *Amerikkalaisen mafian nousu* selvitetiin amerikkalaisen mafian sisilialaiset syntyvaiheet ja kuvattiin sen liki keskeytymätön satavuotinen taival, jonka myötä salaseura ylitti valtameren, upotti juurensa syvälle amerikkalaiseen maaperään, kasvoi alamaailman johtavaksi voimaksi ja ulotti viranomaisten, politiikan ja teollisuuden välityksellä lonkeronsa hämmästyttävän pitkälle myös viralliseen maailmaan. Mutta voiko amerikkalaista mafiaa todella kutsua imperiumiksi? Tällaisen nimityksen sille ovat antaneet sekä *Time*- että *Life*-lehti, ja sitä teemaa *Borgata*-trilogiassa edelleen käsitellään. Kaikki imperiumit hankkivat vaurautta ja uusia maa-alueita aggressiivisella voimankäytöllä: niin ovat toimineet Egypti ja Babylonia, Rooma ja Karthago sekä Ranska, Espanja ja Iso-Britannia. Tappava voimankäyttö sekä vaurauden ja uusien maa-alueiden hankkiminen sallivat ilman muuta amerikkalaisen mafian mieltämisen imperiumiksi, mutta voiko mafian *doneja* pitää keisareina?

Kirkkoisä Augustinus kuvaa *Jumalan valtiossa* tarinan, joka sisältyy Ciceron *Valtiosta*-teoksen kadonneeseen osaan ja jossa Aleksanteri Suuri kysyy vangitsemaltaan merirosvolta: ”Miksi lähdit merten vaivoiksi?” Merirosvo vastaa tiukasti: ”Samasta syystä kuin sinä maitten! Mutta koska minä teen sen vähäisellä veneellä, minua kutsutaan merirosvoksi, kun taas sinua kutsutaan keisariksi, koska sinulla on mahtava armeija.”

Merirosvon sekä hänen kanssaan yhtä mieltä olleiden Ciceron ja Augustinuksen mukaan rikos on aina rikos, mahdollinen ero on vain toiminnan mittakaavassa. Kuten Voltaire asian ilmaisi: ”Historia on silkka rikosluettelo.” Meidän mafiahistoriamme sopii tähän

määritelmään erinomaisesti, aivan kuten aiheemme sinänsä täyttää imperiumin laajan määritelmän, ja vaikka mafian *donilla* ei ole alaisuudessaan laivastoa, hän ilman muuta komentaa kokonaista valan vannoneiden murhaajien armeijaa.

Imperiumeille on tyypillistä sekä kasvaa huikeasti että törmätä olemassaoloon uhkaaviin koettelemuksiin, ja trilogiamme toisessa osassa amerikkalainen mafia kohtaakin vakavia sisäisiä ja ulkoisia uhkia, joihin kaikkiin liittyy hengenvaarallinen konflikti Amerikan mahtavimpiin kuuluvien henkilöiden välillä.

Vaikka mafiosoilla ei tunnu olevan paljonkaan yhteistä spaghetti-westerneistä tuttujen länkkäripahisten kanssa, suurin osa klassisista lännenelokuvista keskittyy lainsuojattomiin, koston ja murhaan – aivan kuten Cosa Nostra – ja monissa niistä on mieleenpainuva kohta, jossa kaksi miestä ottaa yhteen. *The Western Code*-klassikossa tilanpitäjä Nick Grindell sanoo kilpailijalleen: ”Tämä kaupunki ei ole kyllin suuri meille kahdelle.” Vastaavasti toisessa klassikossa, *Virginialaisessa*, cowboy Trampas sanoo kilpailijalleen: ”Tämä maailma ei ole kyllin suuri meille kahdelle.” Olipa kyse pikkukaupungista tai suuresta maailmasta – tai alamaailmasta – niin historia on täynnä keskinäisiä arkkivihollisia, jotka ajattelevat kuten Trampas ja Grindell: jostakusta on päästävä eroon! Niin ikävää kuin se voikin olla, yhteenotot kuuluvat elämään ja kilvoittelut ratkaistaan tyypillisesti luonnonvalinnan kautta: vahvimmat selviävät. Vahvuus ei kuitenkaan aina tarkoita ruumiinvoimaa, joka ei yksistään edes riitä inhimillisten kysymysten julmassa mutta laskelmoinnintäyteisessä maailmassa pärjäämiseen. Usein voitto saavutetaan hiomalla huippuunsa se, mistä politiikan teoreetikko Niccolò Machiavelli käytti nimitystä *virtù*. Nykykääntäjillä on eri tulkintoja Machiavellin sanalle, joka ei mitenkään liity tämän hetken käsityksiin hyveellisyydestä, jolla puolestaan tarkoitetaan moraalista suoraselkäisyyttä. Sana on peräisin latinan käsitteestä *vir*, joka tarkoittaa aikuista miestä, ja paljolti *omertà*-sanan alkuperäismerkityksen mukaisesti *virtù* tarkoitti sitä, että pysytään miehenä joka tilanteessa. Machiavellin mielestä *virtù* oli johtajalle tärkeä ominaisuus, ja hän tarkoitti sillä erityistä mielenlujuutta, johon nojaamalla voi juonitella vastustajat kumoon ja siten määrätä kohtalostaan.

Koska Carlo Gambinon ja Joe Bonannon kaltaiset amerikkalaiset kummisedät (joita tämän kirjan sivuilla monien muiden ohessa käsitellään) ovat tutkineet ja erinomaisesti toteuttaneet Machiavellin ohjeita, koska Machiavelli itse intoutui kirjoittamaan pääteoksensa *De Principatibus* eli *Ruhtinas* jouduttuaan Medicin mahtisuvun kiduttamaksi ja väärin perustein vangitsemaksi ja koska Medicejä on varsin perustellusti kutsuttu ”renessanssin kummisediksi”, palatkaamme ajassa taaksepäin ja aloittakaamme kertomuksemme lyhyellä kuvauksella 1400-luvun Firenzestä. Emme kohtaa siellä ainoastaan tässä kirjassa myöhemmin vastaan tulevien mafiosojen esivanhempia, vaan näemme myös täydellisen titaanien taiston, joka käy erinomaisesti *Borgata*-trilogian toisen osan esittelystä.

Piero de' Medici, sukunsa patriarkka ja Firenzen *de facto* kummi-setä, kuoli vuonna 1469, jolloin Machiavelli syntyi. Suvun pankki-toiminnalla haalittu omaisuus ja moninaiset hankkeet päättyivät hänen 20-vuotiaalle Lorenzo-pojalleen.

Kaksi vuotta Lorenzon valtaannousun jälkeen Francesco della Roveresta tuli paavi Sixtus IV, joka muutti paavin Rooman kuin italialaiseksi ruhtinaskunnaksi. Hän oli vaikuttava mies, jolla oli lattanena eikä lainkaan hampaita, ja hänen tiedettiin kahlaavan ”syvällä rikollisuudessa ja veressä”. Valtansa ansiosta paavi saattoi suoda palveluksia mafian kaltaiselle suvulleen, muiden muassa epäpäteville sisaren- ja veljenpojille, joista tehtiin kardinaaleja ja joista yhden uskottiin olevan hänen biologinen poikansa, sukurutsaisesti siskon kanssa siitetty. Oletettu äpärapoika, kardinaali Girolamo Riario, halusi ostaa Imolan pikkukaupungin, jonka hinnaksi oli määritelty 40 000 dukaattia. Hänen enonsa (tai isänsä), eli paavi, kehotti Lorenzoä myöntämään lainan, mutta Lorenzo halusi kaupungin itselleen, joten tämä viivytti lainan suomista loputtomiin tekosyihin nojaten. Kun paavi tajusi että Lorenzo käytännössä antoi hänelle pakkeja, hän kehotti lainaamaan rahat toiselta mafiamaiselta pankkisuvulta, Pazeilta. Pazzin suku oli jo pitkään halunnut yhteyttä Vatiikaaniin, joten se tarjosi kiireesti Imolan ostamiseen tarvittavan lainan, mikä entisestään voimisti Pazzien ja Medicien välistä kilpailuasemaa – ja näin tilanne alkoi olla valmis yhteenotolle.

Myös Pisan arkkihiippakunnan johtotehtävä vapautui näihin aikoihin, ja kun paavi nosti virkaan Francesco Salviatin, hän rikkoi samalla sopimuksensa Firenzen tasavallan kanssa – sopimuksen mukaan tasavallan eli käytännössä Lorenzon oli näet hyväksyttävä alueen kaikki kirkolliset nimitykset. Lorenzo vastasi samalla mitalla: hän esti Salviatia pääsemästä Pisaan kieltämällä tätä kulkemasta Toscanan poikki. Kun Salviati istui toimeettomana Roomassa, Lorenzo ounasteli pian käynnistyvää paavillista juonta ja yritti väistää sen muodostamalla kahden muun kaupunkivaltion eli Milanon ja Venetsian kanssa kolmoisliiton. Paavi arvioi aivan oikein, että liitto oli myös suora uhka hänelle itselleen, ja kutsui apuun alueen omat liittolaisensa, muiden muassa Napolin kuningas Ferranten sekä Pazzin suvun, joka pyrki edellä todetusti Medicien tilalle Vatikaanin ensisijaiseksi pankkiirisuvuksi. Eipä aikaakaan kun olemassa oli salaliitto, jolla pyrittiin kampeamaan Lorenzo vallasta. Pääjuonittelijat olivat Francesco Salviati, ei yhtään minkään arkkipiispa, joka joutui tallustelemaan ympäri Roomaa, kunnes Pisan portinvartija Lorenzo päästäisi hänet sisään; Francesco de' Pazzi, Pazzin suvun hemmoteltu ja ylimielinen edustaja, joka johti suvun pankin Rooman haaraa; sekä kardinaali Riario, joka nappasi Pazzin rahoilla Imolan, kun Lorenzo oli kiistänyt häneltä lainan. Heidän takanaan seisoi paavi, ”joka ei lainkaan epäröinyt käyttää hengellistä valtaansa” sekaantuessaan ”lyhytaikaisiin juonitteluihin, joihin kunnianhimo häntä ajoi”.

Pazzin suvun patriarkka oli Francesco de' Pazzin setä Jacobo, luhui vanha peluri, joka oli taipuvainen hermostumaan pahanlaisesti aina onnensa kääntyessä. Mutta vaikka ukkopahalla oli luonnevikoja, joita hän taajaan myös julkisesti esitteli, niin poliittisissa kysymyksissä hän ei ollut pöljempi, ja Roomassa kehkeytyvästä juonesta kuultuaan hän ilmoitti veljenpojalleen Francescolle, että suosittua Lorenzoa vastaan kyhätyllä hankkeella ei ollut suurtakaan menestymisen mahdollisuutta. Nuorempi Francesco ei kuitenkaan antanut periksi vaan koetti vakuutella sedälleen, että juoni kyllä onnistuisi ja he saisivat haltuunsa suunnattoman omaisuuden, kunhan Medicit oli hoidettu alta pois.

Yrittäessään kääntää ukon päätä Francesco kävi tapaamassa vanhaa sotaratsua nimeltä Giovan Battista da Montesecco, joka johti paavin usein käyttämää palkkasoturijoukkoa. Monteseccoa pyydettiin osallistumaan juoneen, mutta hän kieltäytyi kohteliaasti. Kun Francesco vakuutteli, että yrityksellä oli paavin siunaus, Montesecco ilmoitti haluavansa kuulla asiasta omin korvin. Salaliittolaiset järjestivät hänelle tuota pikaa audienssin paavin luokse, ja paavi ilmoitti Monteseccolle tahtovansa tosiaan Lorenzon syrjään mutta ei avoimesti myöntänyt haluavansa Lorenzon kuolemaa. Kyseessä oli siis kuin toisinto tapauksesta, jossa Englannin Henrik II vaati Thomas Becketin kuolemaa viekkaan kiertelevin sanamuodoin voidakseen myöhemmin kiistää (kuten kiistikin), että nimenomaan kuninkaalle uskolliset ritarit murhasivat Becketin. Montesecco poistui paavin luota varmana, että Lorenzon murhalla oli hänen pyhyytensä siunaus, vaikkakin kaarrellen ilmaistuna.

Kun Pazzin suvun patriarkka Jacopo sai selville, että myös kokenut Montesecco oli liittynyt paavin pyhittämään salaliittoon, vanha uhkapeluri oli valmis lyömään vetoa suvun omaisuudesta. Juonittelijat katsoivat, että saadakseen Lorenzon valtaistuimelta heidän olisi nirhattava myös Lorenzon nuorempi ja ainoa veli Giuliano. Kun Medicin veljeksiä oli muutaman kerran tuloksetta yritetty saada ansaan, heidät päätettiin puukottaa hengiltä firenzelaïskatedraalin juhlamessussa. Kuultuaan, että isku oli suunniteltu tehtäväksi kirkossa, uskollinen vanha palkkasoturi Montesecco kavahti pahanlaisesti: vaikka hän oli ilman muuta valmis iskemään paavin siunauksella tikarin Lorenzosta läpi, hän ei halunnut ”toteuttaa murhan lisäksi myös pyhänhäväämistä” tappamalla paikassa, ”jossa Jumala näkee”. Montesecco siis katsoi, että Jumalan näkökyky rajoittui palvontapaikkoihin, ja vetäytyi juonesta. Hänet korvattiin kiireellä olennaisesti vähemmän kursailevilla miehillä – kahdella papilla. Kuvaan astuivat siis Stefano da Bagnone ja Antonio Maffei, ”joille pyhä paikka oli entuudestaan tuttu”. Murhaajakaksikon oli määrä tappa Giuliano, kun taas papit surmaisivat Lorenzon.

Katolisen messun pyhin rituaali on se, jossa pappi kohottaa ehtoollisleivän ja muuttaa öylätin Kristuksen ruumiiksi. Samalla

soitetaan alttarikelloja. Iskuryhmä sopi että tappajapapeille kello olisi merkki, jonka kuultuaan heidän tulisi iskeä tikarit Lorenzoon, kun taas Francesco de' Pazzi ja hänen aisaparinsa Bernardo Baroncelli, siekailematon opportunisti, joka oli Pazzille veloissa, puukottaisivat Giulianon.

Giulianolla oli jalkavaivoja, joten hän päätti sunnuntaiaamuna jättää messun väliin, mutta juonijat saivat jotenkin houkuteltua hänet paikalle. Messua vietettiin katedraalissa ikivanhan latinankielisen perinteen mukaisesti, kunnes öylätti kohotettiin ja tikarit iskettiin. Giuliano painoi päänsä ilmaistakseen nöyryyttä Kristuksen ruumiin edessä, jolloin ykkösteloittaja Baroncelli sivalsi päälakeen armottoman iskun, joka oli vähällä halkaista kallon. Giuliano rysähti polvilleen, jolloin Pazzi veti tikarinsa esiin ja iski sen Giulianoon yhdeksäntoista kertaa.

Antonio Maffei, toinen tappajapapeista, syöksyi kohti Lorenzoa, mutta hyökkäys Giulianon kimppuun oli vienyt häneltä yllätysmahdollisuuden. Lorenzo nojautui pois iskun tieltä, sai haavan kaulaansa mutta veti oman tikarinsa esiin ja alkoi huitoa kohti pappeja, joilta petti hermo niin että he pakenivat. Lorenzo lähti kirkosta ja haki turvaa Medicien palatsista, missä alkoi tukijoineen suunnitella kostoa.

Montesecco, juonesta vetäytynyt pyhä soturi, oli pulassa. Häntä kidutettiin julmasti, kunnes hän paljasti kaikkien salaliittolaisten nimet, myös paavin. Sitten hänet vietiin sisäpihalle ja häneltä katkaistiin kaula, ja siihen tervetulleeseen iskuun hänen kaikki huolensa loppuivat. Myös pappikaksikkoa kidutettiin; heiltä hakattiin kivekset irti heidän vielä eläessään, minkä jälkeen heidät vedettiin hirteen. Arkkipiispa Francesco Salviatile, jota ei päästetty Pisaan, oli luvattu vielä merkittävämpi Firenzen arkkipiispan virka, mikäli juoni onnistuisi. No, sai hän sentään katsella Firenzeä komealta näköalapaikalta, kun hänen kaulaansa sidottiin köysi ja hänet nakattiin roikkumaan Palazzo della Signorian yläikkunasta yhdessä Francesco de' Pazzin kanssa, joka myös riisuttiin ja piestiin ennen ikkunasta heittämistä. Muuan teurastuksen silminnäkijä sanoi että Salviati, joka oli tullut sekä tiensä että köytensä päähän, hivuttautui pitkin muuria ja upotti

hampaansa Pazzin alastomaan lihaan. He riippuivat kuin salami ja pepperoni *salumeriassa*, kunnes heiltä katkaistiin kaulat ja päät pantiin peitsien nokkaan kaikkien nähtäväksi.

Jacopo de' Pazzi, joka oli alkujaan varoittanut veljenpoikaansa lähtemästä juoneen, pakeni kaupungista, mutta Lorenzolle uskolliset kyläläiset kiskoivat hänet takaisin. Hänet riisuttiin, häntä kidutettiin, hänelle pantiin naru kaulaan ja hänkin pääsi roikkumaan Palazzo della Signorian ikkunasta. Kun hänet oli otettu alas ja haudattu, Firenzen asukkaat kaivoivat ruumiin esiin ja raahasivat sitä pitkin katuja, kunnes lopulta kiinnittivät hänen mädäntyneen päänsä Pazzin palatsin portteihin kolkuttimeksi.

Lorenzo, paljon mahtavampi isovelji, oli selvinnyt juonesta hengissä, joten hän kykeni tuhoamaan koko Pazzin suvun. Pazzin nimi siis pyyhittiin epäonnistuneen iskun seurauksena pois, joten mekin voimme hylätä ”renessanssin kummisedät” ja keskittyä nykyaikaisempiin kummisetiin, kun sivuutamme viidensadan vuoden verran machiavelliläisiä juonia, vallankaappauksia, salamurhia ja verenvuodatuksia ja saavumme historiamme seuraavan vaiheen alkuun, joka muistuttaa monella tapaa firenzelaista draamaa.

John Fitzgerald Kennedy nousi tammikuussa 1961 Yhdysvaltojen 35. presidentiksi. Häntä ja hänen nuorempaa veljeään Robert Francis Kennedyä, jonka John nimitti oikeusministerikseen, voi hyvin verrata Lorenzo ja Giuliano de' Mediciin: kumpikin veljespari syntyi rahan ja vallan maailmaan, kumpikin sai parhaan mahdollisen koulutuksen, kumpikin lähti politiikkaan ja sai paljon mahtavia vihamiehiä, kumpikin oli uskonnollinen – he kävivät yhdessä kirkossa – ja kumpikin joutui salamurhaajien maalitauluksi. Kenny O'Donnell ja Dave Powers, jotka lehdistö tuns nimellä ”irlantilainen mafia”, olivat presidentti Kennedyn läheisiä ystäviä ja neuvonantajia. O'Donnell on laatinut menestysmuistelmia, joissa hän kuvaa parivaljakon kokemuksia presidentin kanssa ja kirjoittaa Powersin olleen varma, että Lorenzon tapaan myös John joutuisi murhayrityksen kohteeksi kirkossa. ”Kirkossa käynti presidentin kanssa... teki Davesta hermo-raunion”, O'Donnell kirjoitti. ”Dave oli varma, että jos presidentti tapettaisiin, se tapahtuisi kirkossa, joko niin että kuorista ammuttaisiin

tai niin että asemies kävelisi presidentin penkkirivin ohi seurakunnan mennessä ehtoolliselle. Kirkossa ollessaan Dave ei suinkaan rukoillut vaan tarkkaili polvistuvia katolisia ja vilkuili hartian yli kuorin suuntaan.”

Toisin kuin iskunsa mokannut Pazzin suku, Kennedyn veljeksiä vastaan juonitellut ryhmä ei käyttänyt harrastelijatappajia ja surmannut nuorempaa, heikompaa veljeä siten että vahvempi jää henkiin ja kykenee kostamaan.

Heinäkuussa 1962 Louisianan *don* Carlos Marcello kutsui ystäviä ja sukulaisia Grand Islen kalastusleirilleen ja lomapaikalleen Mississippin suistoon. Kun Marcello joi skottiviskiä, muuan ystävä kommentoi korkeimman oikeuden tuoretta päätöstä pitää voimassa Marcellon maastakarkotuspäätös, jonka takana oli Yhdysvaltojen oikeusministeri Robert Kennedy, sama mies joka vastasi myös useista syytteistä ja ankarista verovaatimuksista Marcelloa kohtaan. Marcello hermostui pahanpäiväisesti, sylkäisi viskit suusta ja huusi louisianalaisella italianamerikkalaiskorostuksellaan: ”Älä kuule huoli siitä Bobbysta. Se me kyllä hoidellaan!” Joku kysyi Marcellolta, tarkoittiko hän että Bobby otettaisiin pois päiviltä. ”Mitäs hyötyä siitä olisi?” Marcello vastasi. ”Jos me kellistetään se, niin sen veli kutsuu kansalliskaartin hätiin. Ehei, meidän pitää hoidella iso pomo.”

Kun Marcello huusi pahaenteiset sanansa, joiden takana poltti viski, presidentti Kennedyllä oli reilu vuosi elinaikaa.

ENSIMMÄINEN OSA

POLITIikka JA VALTA

1. LUKU

ISÄ JA POJAT

Joseph Patrick Kennedy syntyi Bostonissa 6. syyskuuta 1888. Nuorena miehenä hän ansaitsi osake- ja hyödykekaupalla aikamoisen omaisuuden hiomalla huippuunsa sijoitushuijauksen, jossa osakkeiden hintoja ensin nostetaan keinotekoisesti ja sitten osakkeet myydään hinnan kohottua korkeuksiin. Ennen vuoden 1929 pörssiromahdusta Kennedy harjoitti myös lyhyeksi myyntiä, ja yhden elämäkerturin mukaan hänellä oli aina ”lähes aavemainen kyky keskittyä oikeaan aikaan juuri oikeaan osakkeeseen, joko lyhyesti tai kauemmin”, minkä johdosta monet ovat epäilleet häntä sisäpiirikaupoista. Toisen Kennedy-elämäkerturin mukaan ”Joe peitti jälkensä paremmin kuin yksikään mafiapomo”, joten hän vältti yhteenotot virkavallan kanssa ja säilytti siloisemman vaikutelman kuin monet alamaailmakontakteistaan.

Kieltolain aikaan Joe hankki viinaa Atlantin takaisista tislaamoista ja tarvitsi mafian apua sen jakelussa ympäri Yhdysvaltoja. Frank Costello sanoi olleensa viinanmyyntialalla Joen ”kumppani” sekä ennen että jälkeen kieltolain. Frank Costellon läheinen ystävä, kolumnisti John Miller sanoi: ”[Costello] puhui [Joe Kennedy vanhemmasta] siihen tapaan, että he tuntuivat olleen kieltolain aikaan läheisiä... Frank sanoi auttaneensa Kennedyä vaurastumaan.” Tätä koskevaa todistusaineistoa on ilmaantunut myös Joen puolelta, alkaen kirjailija Gore Vidalista, joka oli avioliiton kautta Kennedyn sukulainen. Vidal kirjoitti muistelmissaan: ”suvun isä olisi kuulunut vankilaan yhdessä läheisen ystävänsä Frank Costellon kanssa. Itse asiassa kerran viikossa... mafiapomo ja presidentin isä söivät päivällistä Kennedyn asunnolla Central Park Southissa... Joe ei tietenkään

salaillut alamaailmayhteyksiään, ja ne olivatkin välttämättömiä miehelle, joka oli ottanut skottiviskimarkkinat haltuunsa.”

Joe Kennedyn palkkaama bostonilainen Harold E. Clancy ei ainoastaan vahvistanut, että Joe työskenteli kieltolain aikaan Costellon kanssa, vaan sanoi myös että Costello yritti saada Joen sijoittamaan rahaa suureen ja tuottoisaan kolikkoautomaattibisnekseensä, mutta siitä tarjouksesta Joe kieltäytyi.

Meyer Lansky ja Owney ”The Killer” Madden väittivät hekin työskennelleensä Joe Kennedyn kanssa salaviinapuolella. Maddenin pitkäaikainen asianajaja Q. Byrum Hurst, joka palveli myös Arkansasin osavaltion senaatissa aikana, jolloin Hot Springs toimi mafian turvapaikkana, sanoi että ”Owney ja Joe Kennedy olivat monta pitkää vuotta yhteistyökumppaneita salaviina-alalla. Keskustelin Owneyn kanssa monta kertaa yhteistyöstä Kennedyn kanssa... Owneylla oli siihen aikaan hallussaan kaikki New Yorkin yökerhot... ja Joe halusi markkinapaikkoja viinalleen.”

Don Joe Bonanno sanoi kerran pojalleen Salvatore ”Bill” Bonannelle: ”Kennedy oli samanlainen kuin me muut, paitsi että sen viski meni lähinnä parempiin piireihin.” Bonannot, isä ja poika, alkoivat suhtautua Kennedyyn erityisen kielteisesti kuultuaan, että kun rannikkovartiosto näki yhden hänen veneensä ”täynnä laitonta viskiä ja laittomia siirtolaisia”, veneestä heitettiin lastin keventämiseksi ja vauhdin nopeuttamiseksi mereen nimenomaan siirtolaiset eikä viinoja, joista sai enemmän rahaa. Bonannon väitettä tutki FBI:n ylimpään johtoon kuulunut Cartha ”Deke” DeLoach, joka sanoi että Joe Kennedyllä ”oli yhteistyökumppaneita järjestäytyneen rikollisuuden piirissä... hän hankki runsaasti kokemusta nyt jo päättyneellä salakuljettamisen aikakaudella, ja juuri siten hän [FBI-johtaja] Hooverin mukaan hankki omaisuutensa.”

Pulitzer-voittaja Seymour Hersh kirjoitti teoksen Kennedyn suvun pimeämmästä puolesta. ”1950- ja 1960-luvuilla työskennelleet hallinnon korkeat viranomaiset, muiden muassa oikeusministeriön syyttäjät, CIA:n työntekijät ja FBI-agentit, ovat neljän vuoden aikana annetuissa kymmenissä haastatteluissa painottaneet tienneensä Joe Kennedyn olleen kieltolain aikaan merkittävä salaviinakauppias”,

Hersh kirjoitti. Yksi Hershin haastattelemista oli Abraham Marovitz, chicagolainen juristi joka edusti korkea-arvoisimpia mafiosoja ja päätyi myöhemmin presidentti John Kennedyn nimittämänä liittovaltion tuomariksi. Marovitz sanoi isäukosta: ”Kennedy kävi salaviina-kauppaa... hänellä oli mafiayhteyksiä. Kennedy ei olisi voinut toimia niin kuin toimi, ellei hänellä olisi ollut mafian hyväksyntää. Hänetkin olisi nimittäin nitistetty.”

Suurin piirtein samaan aikaan kun mafia kokoontui Atlantic Cityyn keskustelemaan kieltolain jälkeisestä tulevaisuudesta, Joe vanhempi lensi Lontooseen solmimaan sopimukset, joiden pohjalta hänestä tuli Gordonin ginin ja kahden johtavan skottiviskin ainoa amerikkalainen jakelija. Yhdysvaltoihin palattuun Joe perusti Somerset Importers Ltd:n, jonka hän myi Abner ”Longie” Zwillmanille heinäkuussa 1946. Joe Kennedyn puolustelijoiden, joiden mukaan mafiayhteyksistä kertovat todistajanlausunnot ovat valhetta, on melko vaikea selitellä asiakirjoja, jotka osoittavat että Zwillman, joka toimi Frank Costellon yhteistyökumppanina ennen kuin Vito Genovese murhasi hänet, sai haltuunsa Kennedyn viinafirman. Historioitsijat ovat pohtineet, miksi yritys myytiin Zwillmanille ja juuri silloin; yhden mukaan Joe ei halunnut ylläpitää viinaparonin mainettaan poikansa noustua kongressiin – ikään kuin asiasta ei olisi puhuttu sen jälkeen kun hän yrityksen myi. Somersetin kaikilla paikallisilla ja

Joe Kennedy vanhempi.

alueellisilla edustajilla oli mafiayhteyksiä, joten Frank Costello, joka omisti jo osan House of Lords- ja King's Ransom -viskejä jakelevasta Alliance Distributorsista, varmasti ajatteli, että oli tullut aika suostutella Kennedy myymään. Jos Costello olisi määrännyt myyntiedustajat laiskistumaan, Joe olisi kaatunut yhdessä yössä. Kauppojen aikaan Costello hallitsi täysin myös New Yorkin korruptoitunutta poliittista koneistoa eli Tammany Hallia, ja koska Joe halusi poikansa

lähtevän politiikkaan ja edustavan vaaleissa New Yorkia, oli viisasta toimia Costelloa tyydyttävästi.

Ennen kuin Joe usutti lapsensa politiikkaan – tapaamme tuota pikaa näistä lapsista kolme – hän halusi itse Yhdysvaltojen presidentiksi. Niinpä hän ryhtyi tukemaan loistokasta mutta viekasta Franklin Rooseveltia, joka petti Charles ”Lucky” Lucianon, Meyer Lansdyn ja Frank Costellon demokraattien kansallisessa kokouksessa vuonna 1932, kuten saatamme *Borgata*-trilogian ensimmäisestä osasta muistaa. Mafiosot tukivat Rooseveltia mutteivät saaneet vastineeksi mitään, kun taas Joe Kennedyn tuki palkittiin, sillä hänelle tarjottiin Yhdysvaltojen arvopaperi- ja pörssikomission (SEC) pääjohtajan virkaa, mikä vastasi suunnilleen sitä, että Lucky Luciano olisi nimetty mafianvastaisen ryhmän johtajaksi. Saatuaan Rooseveltilta tarjouksen Kennedy sanoi: ”Olin toiminut Wall Streetillä ja tehnyt 25-vuotisen bisnesuran mittaan kaikenlaista, mistä joku voisi löytää huomautettavaa.” Presidenttiä Kennedyn suora tunnustus ei haitannut, ja kertoman mukaan hän totesi: ”Kyllä varas varkaan nappaa.” Kennedystä tuli SEC:n johtaja 2. heinäkuuta 1934.

Maaliskuussa 1938, kun Kennedy oli toiminut SEC:ssä ja johtanut lyhyesti myös kauppalaivaston rakennuttamisesta vastannutta Maritime Commissionia – eriskummallinen työpaikka sekin entiselle salakuljettajalle – Roosevelt nimitti hänet lähettilääksi Lontoon Court of St Jamesiin. Kyseessä oli yksi maailman arvovaltaisimmista lähettiläänviroista, ellei peräti arvovaltaisin. Viisi Yhdysvaltojen lähettilästä oli aiemmin noussut sitä kautta presidentiksi, ja juuri siihen myös Kennedy ennen kaikkea pyrki. Monet amerikkalaiset kritisoivat nimitystä julkisesti ja yksityisesti, yhtenä heistä Rooseveltin sisäministeri Harold Ickes, joka kirjoitti päiväkirjaansa: ”Meidän pitäisi juuri nyt lähettää Isoon-Britanniaan parhaimmistomme [sillä maahan valmistautui sotaan natsi-Saksaa vastaan], mutta me emme ole tehneet niin. Olemme lähettäneet sinne rikkaan miehen, joka on diplomaattisesti kouluttamaton, historian ja politiikan kysymyksissä oppimaton, luonteeltaan melkoinen julkisuuden tavoittelija ja pyrkii ilmeisesti Yhdysvaltojen ensimmäiseksi katoliseksi presidentiksi.”

Britit ottivat Kennedyn sydämellisesti vastaan mutta järkyttyivät pian. Ulkoministeriön alivaltiosihteeri sir Robert Vansittart katsoi, että Kennedy oli ”todella inhottava petturi”, mihin näkemykseen yhtyi myös Chicagon mafian loistokas neuvonantaja Murray ”The Camel” Humphreys, jolla oli Kennedyn kanssa laittomia liikehankkeita ja joka luonnehti Kennedyä ”tyhjänpuhujaksi ja petturiksi”.

Kennedy myös hyödynsi sotatilaa taloudellisesti nojaamalla lähettilään asemaansa ja järjestämällä sen avulla arvolastien kuljetuksia yli Atlantin. ”Käyttämällä hänen nimeään ja lähetystön arvovaltaa... onnistuin järjestämään kuljetustilaa arviolta 200 000 viskilaatikolliselle”, eräs Kennedyn alainen sanoi, ”aikana jolloin kuljetustila oli todella kortilla.” Lähettiläänä Kennedy hyödynsi myös maailman tapahtumia koskevia sisäpiiritietojaan, joiden pohjalta kävi Wall Streetillä osakekauppaa.

Kennedyn toiveet presidenttiydestä kariutuivat marraskuussa 1940, jolloin yksin Iso-Britannia vastusti natsi-Saksaa, jonka sotakone oli äskettäin jyrännyt suuren osan Eurooppaa. Apulaisulkoministeri Breckinridge Longin mukaan Kennedy oli voimakkaasti suositellut ”taloudellista yhteistyötä” akselivaltojen kanssa eikä ”uskonut demokratian jatkamiseen” Yhdysvalloissa, mikä oli erikoislaatuinen näkökanta miehelle, joka halusi maailman johtavan demokratian presidentiksi. Vaikka Longin huolet Kennedyn pessimismistä kohtaan pidettiin salassa, harkitsematon Kennedy paljasti itse näkemyksensä pitkän haastattelun yhteydessä Bostonin Ritz Carlton -hotellissa. Roosevelt oli kolme päivää aiemmin valittu ennenkuulumattomasti kolmannelle virkakaudelle, kun *Boston Daily Globen* Louis Lyons kävi yhdessä *St Louis Post-Dispatchin* Charles Edmonsonin ja Ralph Coghlanin kanssa Kennedyn sviitissä ja keskusteli omenapiirakkaa mutustelevan Kennedyn kanssa vapaamuotoisesti. ”Demokratia on mennyttä”, Kennedy sanoi toimittajille sekä Britanniaa että Yhdysvaltoja tarkoittaen eikä halunnut jälkimmäisen liittyvän missään olosuhteissa sootaan. Lisäksi Kennedy antoi ymmärtää, että pääministeri Winston Churchill oli juoppo, kuningas änkytti ja kuningatar näytti tympeältä kotirouvalta. St Louisista saapuneet toimittajat kunnioittivat Kennedyn luottamuksellisuutta, mutta bostonilainen kollega ei voinut

vastustaa jymyuutisen houkutusta. Artikkelin ilmestyttyä Kennedyn oli pakko joko selittää tekonsa tai erota lähettilään virasta; hän valitsi molemmat vaihtoehdot ja hänen elinikäinen haaveensa presidenttiydestä romuttui. Mutta määrätietoinen entinen salaviinakauppias, merisalakuljettaja, osakehuijari ja mafian yhteistyökumppani ei suinkaan antanut periksi vaan yksinkertaisesti siirsi presidenttihaaveen yhdeksästä lapsestaan vanhimmalle, Joseph Patrick Kennedy nuoremmalle.

Joe Kennedy nuorempi syntyi Massachusettsissa 25. heinäkuuta 1915 ja kierteli vuonna 1933 Eurooppaa opiskellessaan London School of Economicsissa. Hän kirjoitti Münchenistä isälleen, että Adolf Hitlerin häikäilemättömät ruskeapaidat olivat ”erittäin mukavia ja kohteliaita... eikä täällä näy merkkiäkään julmuudesta”. Hän totesi myös, että natsipuolueen vihamielisyys juutalaisia kohtaan oli ”perusteltua” ja että Saksan sterilisaatiolainsäädäntö, jonka oli määrä lopettaa *Untermenschenin* (ali-ihmisten, käytännössä siis kaikkien joilla oli tai joilla katsottiin olevan henkisiä tai ruumiillisia vikoja) lisääntyminen, oli ”loistava juttu... sillä päästään eroon monista niistä iljettävistä ihmisistä, joita maa päällään kantaa”. (Joella oli Rosemary-sisar, joka oli ollut syntymästään saakka älyllisesti kehitysvammainen; sisar olisi päätyntä mainitun lain uhriksi ja lopulta ”armokuoleman” omaksi.) Voimme ehkä katsoa sormien läpi tietämätöntä ja ajattelematonta teiniä, joka etsi yhä itseään hämmentävässä maailmassa, mutta hänen isänsä reaktiota on paljon vaikeampi jättää noteeraamatta. Joe vanhempi kirjoitti olevansa ”todella tyytyväinen ja iloinen” poikansa kirjeestä, jonka ”päätelmät ovat erittäin perusteltuja”.

Joe yritti kovasti pitää Yhdysvallat etäällä sodasta Saksan kanssa, mutta maa ajautui siihen väkisinkin, kun Saksan liittolainen Japani hyökkäsi Yhdysvaltojen laivastotukikohtaan Havaijin Pearl Harborissa 7. joulukuuta 1941. Sen päivän iltana pääministeri Winston Churchill ”painui pehkuihin ja nukkui pelastuksen kokeneen unta”, sillä hän tiesi Britannian saaneen lopulta mahtavan liittolaisen, kun taas Kennedy pelkäsi menettävänsä sekä omaisuutensa että poikansa, joista kaksi oli sotimisiässä.

Joe nuoremmasta oli vuonna 1941 tullut laivaston ilmavoimien kadetti. Hän sai lentokoulutusta vuonna 1942, ja vuonna 1943 hänet

sijoitettiin Englantiin partiolaivueeseen. Laivaston 29-vuotiaalla luutnantilla oli 12. elokuuta 1944 takanaan jo 25 taistelutehtävää, joiden ansiosta hän olisi päässyt kotiin, mutta hän ilmoittautui sankarillisesti vapaaehtoiseksi uskomattoman vaaralliseen tehtävään. Pian pommikoneen noustua ilmaan sen räjähteet laukesivat vahingossa Suffolkin yllä. Vaitonaisen lohduton Joe Kennedy vanhempi siirsi poliittiset tavoitteensa seuraavaksi vanhimmalle pojalleen John Fitzgerald Kennedylle, joka hänkin taisteli sodassa.

John Fitzgerald Kennedy syntyi 29. toukokuuta 1917. Hän liittyi isoveljensä tavoin laivastoon, mutta hänestä ei tullut Euroopassa

John F. Kennedy laivaston partioveneessä.

toimivaa pommikonealentäjää, vaan hän johti torpedopartiovenettä Tyynellämerellä. Sunnuntaina 2. elokuuta 1943, kun luutnantti Kennedy ja hänen kahdentoista hengen miehistönsä partioivat Salomonsaarilla Blackettinsalmen tummia vesiä melko pienellä veneellään, heidät jyräsi japanilainen hävittäjälaiva, jonka teräskärki halkaisi mahonkirungon kahtia. Yksi nuori merimies murskautui iskussa kuoliaaksi, toinen taas katosi ja hänen oletettiin niin ikään menehtyneen. Kennedy ja muut henkiinjääneet pyriste-

livät meressä, jossa paloi bensa. Kennedy ilmaisi kunnioitettavaa sankaruutta uimalla haiden ja japanilaislaivojen piinaamassa vedessä miehistöään etsien. Hän onnistui löytämään kymmenen eloonjäänyttä ja oli koko koettelemuksen ajan niin tyyni ja rohkea, että kun yksi ”uupunut ja lannistunut” sotilas sanoi hänelle, ”ettei jaksanut enempää”, Kennedy kivahti: ”No on sinulla bostonilaiseksi aikamoiiset elkeet.” Kennedyn pyrkimyksenä ei ollut loukata vaan innoittaa miestä sinnittelemään; hän pelasti uupuneen toverinsa ja muutkin,

jotka olivat haavoittuneet ja joista moni olisi varmasti painunut pinnan alle, ellei hän olisi kiskonut heitä kelluville rungonpalasille. Henkiinjääneet pääsivät lopulta vajaan kuuden kilometrin päähän autiosaarelle niin että Kennedy kirjaimellisesti veti heistä yhtä uiden samalla itse. Heillä ei ollut tarvikkeita, joten Kennedy ui läheisille saarille etsimään ruokaa ja apua. Hän ja hänen miehistönsä saivat molempia kohdattuaan ystävällismielisiä paikallisia, kunnes lopulta muuan rohkea australialainen pelasti heidät elokuun 7. päivänä. ”Parakas, riutunut, pesemätön, puoliksi nääntynyt, puolialaston, märkivistä korallihaa voista kärsivä ja haitten ympäröimään viidaksoon juuttunut” Kennedy sai hänen majesteettiaan palvevalta luutnantilta kutsun: ”Tulehan teelle.”

Kennedy ilmaisi viiden päivän koettelemuksen ajan äärimmäistä sisukkuutta ja liitti itsensä kiistattomasti kotimaansa sankarien joukkoon tarjoten samalla isälleen näytön rohkeudesta, jota voisi koto-puolessa kaupitella ja jonka avulla voitaisiin täyttää unelma Kennedyn suvun edustajasta Valkoisessa talossa.

Sodasta palattuaan John Kennedy (josta käytän vastedes nimitystä Jack) sanoi, että isä halusi hänet politiikkaan. ”Se oli vähän kuin armeijaan värväämistä”, Jack sanoi myöhemmin toimittajalle. ”Isä tahtoi vanhimman poikansa politiikkaan. ’Tahtoi’ ei ole oikea sana. Hän *vaati* sitä.” Joe vanhempi vahvisti Jackin puheet sanoessaan: ”Minä järjestin Jackin politiikkaan; minä se olin. Sanoin että Joe oli kuollut, joten oli hänen velvollisuutensa tavoitella kongressiedustajan paikkaa. Hän ei halunnut. Hänestä hänellä ei ollut kykyjä moiseen, ja hänestä tuntuu edelleen samalta. Mutta minä sanoin että hänen on pakko.” Niinpä Jack tavoitteli Massachusettsista kongressipaikkaa, tuli valituksi vuonna 1947 ja pysyi edustajainhuoneessa vuoteen 1953, jolloin hänet oli valittu senaattiin ja hän pääsi näin vain askeleen päähän presidentin työhuoneesta. Valkoiseen taloon pääsemisen edellytti kuitenkin apua Kennedyn perheen kolmanneksi vanhimmalta pojalta Robertilta, joka pyrki saamaan isoveljelleen laajaa huomiota ja otti sitä tavoitellessaan kohteekseen mafian lisäksi rekka-kuskien kansainvälisen veljeskunnan, maanlaajuisen ammattiliiton, johon mafia oli perinpohjaisesti soluttautunut.

AMERIKKALAISEN MAFIAN TAISTELUN VUODET

Ensimmäinen vakava uhka amerikkalaisen mafian olemassaololle tuli 1960-luvulla oikeusministeri Robert F. Kennedyn johtamalta ministeriöltä, joka yhdessä FBI:n kanssa kävi järjestäytyneen rikollisuuden kimppuun. Mafia reagoi hyökkäämällä Yhdysvaltain presidentti John F. Kennedyä vastaan.

Presidentin kuoltua ja oikeusministerin jätettyä virkansa paine mafiaa vastaan hellitti ja järjestö pyrki palaamaan normaaliin rikolliseen toimintaansa. Mutta pian mafian sisällä alkoi kuohua: Brooklynissa Joe Profacin rikollis-perheessä syttyi sisällissota, minkä jälkeen koko mafian hallintoelin eli niin sanottu komissio natisi liitoksistaan, kun jo nuorena mafiaperheen pomoksi noussut Joe Bonanno haastoi sen valtaoikeudet.

Louis Ferranten mafiahistorian toinen osa kertoo amerikkalaisen mafian vallan haastajista vuosina 1960–1985, jolloin mafia joutui taistelemaan olemassaolostaan sisäisiä ja ulkoisia uhkia vastaan. Ferrante tarjoa myös uusia näkökulmia moniin mafiasalaisuuksiin, kuten ammattiyhdistysjohtaja Jimmy Hoffman kuolemaan.

**”Kirja muistuttaa meitä siitä, kuinka väkivaltainen mafia oli.”
THE WALL STREET JOURNAL KIRJASTA *BORGATA: AMERIKKALAISEN
MAFIAN HISTORIA***

ISBN 978-952-403-816-4

kl 30

www.bazarkustannus.fi